

FÓIA DIECESANĂ.

Organ al Eparchiei gr. or. rom. a Caransebeșului.

Apare odată în săptămână: DUMINECA.

Prețul Abonamentului:	Prețul inserțiunilor:	Correspondințele sînt a se adresa redacțiunii
Pentru Austro-Ungaria pe an . . . 5 fl. — cr.	Pentru publicațiunile oficîose, concurse, edicte etc. tipărite de 3 ori, dacă conțin pînă la 150 cuvinte 3 fl., pînă la 200 cuvinte 4 fl., de aci în sus 5 fl.	„FÓIA DIECESANĂ“;
„ „ „ „ pe 1/2 an . 2 „ 50 „		eră banii de prenumerațiune și inserțiuni la
„ „ „ „ România și străinătate pe an . 14 franci		Tipografia diecesană în Caransebeș.
„ „ „ „ „ pe 1/2 an 7 „		

Cuprinsul: La îmbunătățirea stării materiale preoțești. — Spicuri istorice. (Continuare). — Higiena. — Raportul general al comitetului despre activitatea reuniunii rom. de cântări și muzică din Caransebeș. — Varietăți.

La îmbunătățirea stării materiale preoțești.

Eară și eară această chestie și pînă atunci tot densa pînă își va afla o rezolvire cuviincioasă. Astăzi se cere și dela preotul român altă pregătire nu ca mai nainte. Și nu ar strica să se ceară și mai multă pregătire dela densul, căci numai așa ar putea el ținea paș cu preotul altor neamuri mai luminate. Dar nici dotățiunea preotului român n'ar trebui să rămână cea din evul trecut. Cu lățirea cunoștințelor preotului nostru ar trebui să se mărească și dotățiunea lui. Preotul român rămas numai pe dotățiunea sa de acum, carea nu stă în nici o proporțiune cu datorințele sele cele multe și cu prestațiunile sele, decade de multe ori așa, că nu-l mai cunoscî c'a învățat carte. Un exemplu va ilustra acesta mai bine. Pecând am venit în părțile acestea ca preot, într'o comună din vecini era un preot bătrân cu opt clase gimnasiale. E mort acum și de morți se nu vorbim decât bine, dar adevărul tot trebuie să-l spun. Când am mers întecia dată la densul o spun sincer, am mers cu mare sfință. Un venerabil preot bătrân cu opt clase gimnasiale, câtă sumă de științe, câtă comoră de esperințe va fi adunat în decursul unei păstoriri de 30—40 de ani! M'am înșelat amar! Am aflat un preot ca și toți preoții nostri mai bătrâni! Și n'a fost ignorant. Ci a venit viața, a venit lipsa nemilôsă și smucindu-i cartea din mîni i-a pus întrênsele unelte economice. Pămîntul are o putere covârșitoare: el asimilază, înfrătesce și face egal pe toți muncitorii săi! M'am încercat să-l improspetez trecutul, să-l aduc aminte de carte, de știință, de înaintare. S'a înduioșat bătrânul peste fire și punându-mi mîna pe cap mi-a zis: Când vei ajunge în anii mei copile, nu-ți vei mai aduce aminte de acestea! În viața mea încă nu

am simțit așa dorere crudă și sfășitoare ca la azul acestor cuvinte și din adîncul inimei m'am rugat ceriului: Dîmne! nu lăsa să aibe putere profetică aceste cuvinte!

Tot cam pe acel timp a trebuit să fiu martor unei scene și mai sfășitoare de inimă. În Vêrșet am convenit cu o biătă femeie, pe fața căreia era întipărită suferința. Purta doi copilași cu sine: unul la piept altul mai mărișor de mână. Întreaga ei avere consta dintr'o legătură, un pachet, ce conținea puține vestminte. Era veduva repausatului preot din Dragșina și umbla să între în serviț. Ce tîrmente înfiorătoare va fi suferit repausatul pe patul de mörte, sciindu-și soția și copii negrijiți, neașezați lăsați pradă sorții și în seirea lumii nemilöse și împetrite! Se nu se zică că acestea sînt casuri sporadice, că astfelu de casuri sînt multe de tot întré noi. Că nu le cunösce publicul este a se ascrie simțului de bună cuvintă al poporului nostru, carele astfelu de lucruri nu le leagă de clopotul cel mare, ci le ascunde cu îngrijire dinaintea ochiului invidios al lumii străine.

Dar pînă când această osândă pe preoții români? Pînă când tot ei martiri? Pînă când tot ei în lipse, în neajungeri, în nevoi? Nu s'ar putea oare ușura sörtea lor amara? — S'ar putea fără tötă îndoeala, numai bună vointă să fie. Și aceasta nu pe calea repartițiunei precum socot unii, căci atunci s'ar lega sarcini grele și s'ar pune pe spatele credincioșilor nostri, cari merită și ei o sörte mai bună și dacă alții nu le-o croesc mai bună, cel puțin noi, căroră ne zic „părinte“, se nu le-o îngreunăm.

Mijloacele prin carele sêm eu de părere că s'ar putea îmbunătăți nu numai sörtea preoților, ci și a învățătorilor și în parte chiar și a poporului nostru,

sânt capitalele noastre bisericesci. N'ar fi bine oare ca comitetele noastre parohiale se abzică aceste capitale datorărilor și cu banii încasați să cumpere pământe ori alte realități cu un venit anual constant și sigur, pe sama bisericilor. Perplesitate de unde să se cumpere acestea, cred că nu este acum, când în fie-care comună și oraș bate doba până la asurzire. N'ar fi oare mai bine ca pământele și alte realități, ce se vind adese pe nimica, să treacă în posesiunea și proprietatea bisericeii, decât în mâni străine? Din arenda anuală a unor astfelu de pământe ori realități bisericesci s'ar putea dota preoțimea, pe alocurea chiar și învățatoriul și apoi ștergându-se stola, adăul și spesele de cult, s'ar ușura și starea credincioșilor nostri.

Cunosc comune bisericesci, ai căror preoți și învățatori trăesc ca vai și amar de ei, dar bisericile lor posed un capital de 10—13 mii de florini, cu carele s'ar putea cumpera un complex de 150 jugere de pământ, ce ar versa un venit anual de 1500 fl., din carele s'ar putea dota corespunzătoriu și preotul și învățatoriul și ar mai rămânea bani destui și pentru acoperirea lipselor bisericesci.

Ar putea zice însă cineva, că prin acesta s'ar altera mențiunea capitalelor bisericesci. Acestuia eu i-aș răspunde, că nici de cum nu se alterează această mențiune. Capitalele bisericesci sânt averea Domnului, sau, ce este tot atâta, averea seracilor. Dar cine este mai serac decât preotul, învățatoriul și poporul român? Și acestia, biserica cea vie a lui Christos, se nu aibă nici câtă parte din averea Domnului.

Dar să concedem că prin dotarea preoțimeii noastre și salarisarea învățătorilor din venitele capitalelor noastre bisericesci s'ar altera mențiunea acestor capitale. Ce a perdut biserica prin aceea? Oare nu au și sesiunile parohiale o mențiune specială a lor? Au nu sânt ele după natura lor părți întregitoare ale dotațiunei preoțesci? Și totuș venitele din sesiunile parohiale ale parochiilor reduse, se varsă în fondul preoțesc, carele are cu totul altă mențiune, nu adecă de a dota preoții, ci de a ajuta pe infirmii și văduvele preoților. Și pentru că sinodele noastre eparchiale și chiar măritul congres a schimbat mențiunea acestor sesiuni, doară s'a tulburat ceva în univers, ori pământul și-a schimbat cursul?

Fraților preoți și învățatori! Vă rog meditați asupra acestei propunerii a mele, desbateri-o întră voi din toate punctele de vedere și dacă veți dobândi convingerea firmă, precum o am și eu, că numai în modul acesta putem să ne îmbunătățim sôrtea — și a noastră și a poporului — petiționați în massă la Înalt Prea Sântia Sa Dl nostru Episcop, ca să binevoiască grațios a lua inițiativa în privința aceasta. Fiți atunci siguri că în scurt timp veți fi bine salariați.

Srediștea-Mică, în 26 Octomvrie 1889.

Mihailu Juica,
preot gr. or.

Spicuiră istorice.

(din Dr. Heinr. Franke: „Zur Geschichte Traians und seiner Zeitgenossen“ de P. Broștean).

VIII. Rescriptele Împăratului Traian către Caj. Plinius Caecilius Secundus cel tînăr.

(Urmare și fine.)

32. Traian răspunde lui Plinius, că consimte la interpretațiunea lui, precum că legea pompeică s'a străformat prin edictul lui August într'atâta, încât aceia, cari n'ar fi sub 22 ani, ar putea să se admită la oficiile publice, și că aceia cari au primit un astfelu de oficiu, s'ar putea alege în fiecare oraș în senat. Altmintrelea crede Traian, că acela, care ar fi sub 30 ani și n'ar avea vreun oficiu public, din cauza, ca dînsul ar putea să-l ocupe, totuși nu s'ar putea alege în curia unei comune.

33. Plinius subșterne o acuză alui Coccejanus Dio, carele pretinde, ca să i se asigneze orașului Prusa, o casă zidită de dînsul, încontra lui Flavius Archippus. Traian răspunde, ca Dio să depună lui Plinius sub controla acestuia socoțile despre totă această zidire, deorece așa pretinde acesta interesul orașului și Dio nici n'a refusat'o, dar nici că o va putea refusa.

34. La o rugare a Nicăenilor subșternută de Plinius, răspunde Traian că deorece Nicăenii susțin, a avea dela August un drept asupra moștenirilor concetățenilor lor, decedați fără testament, Plinius să cerceteze cauza și să adune toate persoanele aparținătoare la această afacere.

35. Plinius îi gratulează împăratului la ziua lui de nascere, ear acesta îi mulțămesc.

36. Întrebarea lui Plinius în cauza unui apeduct la Sinope.

37. Subșternerea unei rugări a orașului Amisus. Traian răspunde cu privire la acesta, că nu se poate opri Amisenilor a aduna contribuiri, decât acesta le este permis după legile convențiunii de alianță; cu atât mai puțin, decât astfelu de colecte nu se întrebunțază pentru nelinisce sau adunări nepermise, ci pentru ajutorarea concetățenilor lor sêraci. În celalalte orașe, cari nu sânt supuse legilor romane, astfelu de colete sânt interzise.

38. Plinius rógă pe Traian pentru dreptul de trei copii pentru Sueton. Acesta nu avea copii, și a fost astfelu restrins în căștigarea de eredități și legate prin lex Papia Poppaea, și recurge la împăratul pentru acordarea aceluși drept. Împăratul îi răspunde lui Plinius, că-și va aduce aminte, cât de rar încuvințază el acest drept. Totuși i-a încuvințat lui Suetonius Tranquillus dreptul de trei copii sub condițiunile îndatinat și a înscris acesta în ziua-rele sele.

39. Întrebarea în cauza supraedificării unui păreu puturos.

40. La încunoscintarea lui Plinius despre votivele împlinite și renoite pentru bunăstarea lui Traian, își exprimă împăratul mulțămita sa.

41. Mulțămita lui Traian pentru festivitățile petrecute în provincia lui Plinius la ziua aniversării de guvernare a împăratului.

42. Plinius se rîgă pentru acordarea cetățeniei pentru trei libertini, ear Traian îi răspunde, că i-a acordat deocamdată dreptul Quiriților și a ordonat a se introduce această în ziurile sele. Tot astfel va purcede și pentru alții, pentru care Plinius se va ruga.

43. Subșternerea petițiunii unui centurion pentru dreptul de cetățenie pe seama fiicei sele; Traian trimite lui Plinius rescriptul emanat, prin care i-se acordă lui P. Accius Aquilla, centurionului dela a șesa cohortă de cavalerie, dreptul de cetățen roman.

44. Întrebarea lui Plinius despre dreptul de preferință pentru pretensiunile orașelor. Traian răspunde, că dreptul, care s'ar cuveni orașelor bithynice și pontice la pretensiunile lor de bani, și care li-s'ar datori lor din vreo o cauză — are a se judeca după lege fiecărui orașiu.

45. Întrebarea pentru o sumă ce se pretinde înderept de Piso în numele orașului Amisus. Traian răspunde, că deși edictele interzic a da daruri din bani publici, totuși se nu se reclame ca nevalabile daruri făcute de un timp îndelungat și se se pretindă înderept, spre a nu subsăpa dreptul de siguritate a multor persoane.

46. Întrebarea lui Plinius, că oare consiliarii aleși au se plătească ceva la intrarea lor în consiliu. La acesta răspunde împăratul, că el nu pôte se dee o ordinăciune generală pentru tôte orașele Bithyniei, că decă aceia, cari devin decurioni, vor avea se plătescă un preț de intrare séu nu. După părerea lui ar fi procedura cea mai sigură, a aplica legea fiecărui oraș, adecă încontra acelora, cari devin decurioni încontra voinței lor. Censorii dora se vor îngriji, ca aceia, cari plătesc bună voie, se fie preferiți celorlalți.

47. Întrebarea, decă decurionii unui oraș străin s'ar putea delătura din Senat. Traian răspunde, că Plinius a putut cu tot dreptul dubita, că ce se răspundă censorilor, cari l-au întreat, decă le este permis a alege în Senat cetățenii dintr'un oraș străin, însă tot din aceeași provincie; căci, dintr'o parte autoritatea legii, ear dintr'altă parte lungul obicei, carele era în contrazicere cu legea, puteau se-l lase în dubiu. Ar fi se se țină calea de mijloc și se nu se strice nimica pentru cele trecute, ci se rămână cetățenii aleși chiar și încontra legii, fie ei din oarișicare oraș. Pentru viitoriu însă are a se observa legea pompeică, căci voind a introduce observarea legii și pentru trecut, s'ar esca în tot chipul mare confusiune.

48. Plinius își exprimă îngrijirea, că nu cumva s'ar esca partide din invitările la solemnitățile publice; Traian răspunde cu încredere, ca Pli-

nus va sci lua dispuseciunile necesare pentru susținerea păcii în provincie.

49. Întrebarea lui Plinius, din care zi s'ent a se acorda premiile învingătorilor la jocurile iselastice, o răspunde imperatul într'acolo, că d'ensului i se pare că Iselasticul numai atunci înceată, când cineva intră în orașul seu natal. Pentru acele jocuri, carele el s'a rezolvat a-le dechiara de iselastice, fără a fi fost ele mai înainte de categoria aceasta, nu se pot pretinde daruri. Și nu s'ar putea după dorința atletilor nici aceea se devină un favor, ca d'ensul a dechiarat prin lege unele jocuri de iselastice, nici ca altele, după ce ei au învins, au încetat de a mai fi, căci nu se cere nici dela d'ensii aceea îndereț, ce și-au câștigat ei înainte de a se schimba caracterul acestor jocuri.

51. Memorabilul document, carele ne dă descuciri despre procedura lui Traian față de creștinii, se află deasemenea întră corespondințele imperatului cu Plinius și sună în urmatoriul mod:

„Eu privesc de o lege, o Doamne! a-Ți raporta în toate cauzele, cari mi se par mie dubii. Căci cine ar putea se-ni îndrepte mai bine scrupulositățile sau se mă informeze mai bine în lipsele mele de esperință? Eu încă n'am luat parte la cercetările în contra creștinilor, și așadeară nu sciu, cum și până unde are a se pedepsi și a se cerceta. Apoi eram în nu puțină dubietate, că ore etatea face vre-o deosebire, sau nu cumva oamenii în etate fragedă s'ent a se tracta în mod deosebit de cei maturi; se li se erte acelora, cari se căese, sau că nu se poate aplica pedeapsa față de aceia, cari au fost creștini, dar au încetat d'a mai fi; se se pedepsească numai numele fără alt delict, sau numai delictetele, deacă s'ent împreunate cu numele. Pân' acuma am observat față de aceia, cari mis'au denunțat de creștini, următoarea procedură. I-am întreat, deacă s'ent creștini? Deacă au mărturist, i-am întreat a doaua și a treia oară, și i-am amenințat cu pedeapsă de moarte; deacă au remas pe lângă marturisirea lor, i-am decapitat, căci eu eram convins, că, ori și ce va fi, ce au mărturist ei, cel puțin neascultarea și cerbicoșia lor trebeau pedepsite. Pe alții, cari încă erau infectați de acelaș fanaticism, fiind cetățenii romani i-am prenotat, spre a-i trimite la Roma. În curënd însă se arătară, — deoare ce delictetele prin pertractări ca de obicei, se înmulțesc și mai mult, — diferite specii de fanaticism. Eu am primit o scrisoare fără nume, care conținea consemnarea numelor mai multora, cari negau a fi creștini, sau a fi fost cândva, și cari, zicându-le eu rugăciunile, aclamau zeii și venerau icoana Tă, care o am adus-o împreună cu icoanele zeilor, jertfiau cu vin și cu tămăe, apoi afară d'acea blastemau pre Christos: lucruri, la cari, cum se susține, creștinii adevărați nu se pot constringe. Pre acestia credeam eu așadeară a-i putea elibera. Alții, arătați de un denunțiant ca creștini, se mă-

turiseau de creștini, curând însă earăși s'au renegat, zicând, că ei ar fi fost, dar s'au lăsat; unii înainte de trei ani, alții de mai mulți, și alții chiar înainte de 20 ani. Toți venerau icoana Ta și icoanele zeilor și huliau pe Christos. Ei susțineau însă, că vina sau eroarea lor ar fi fost, că se adunau într'o zi anumită înaintea zorilor, spre a venera pre Christos ca pre un zeu, și spre a-l cânta laolaltă un cântec, și că s'ar fi legătuit prin jurământ nu la vre-o crimă, ci de a nu comite nici un furt, sau răpire, sau adulteriu, a nu-și frânge cuvântul, a nu tăinui averi ascunse. Dup'aceea pleca fiecare cătră ale sale și se adunau numai la un prânz comun nevinovat; ceea ce ei însă după edictul meu, în carele eu conform ordinului Teu, am interzis reuniunile private, au încetat de a mai face. Cu atât mai necesariu am ținut, a erua adevărul prin tortură de la două sclave, cari se numiau servitoare. Eu însă n'am aflat alta nimic, decât un superstițiu pervers și nemărginit și am suspendat cercetarea formală, spre a asculta ordinul Teu. Căci cauza mi s'a părut vrednică de meditația Ta, cu deosebire din cauza mulțimei celor periclități. Căci mulți oameni de toată etatea, de toate clasele, de amendoaue sexele sânt și vor deveni în pericol. Pestilența acestui superstițiu s'a lățit adecă nu numai peste orașe, ci și peste sate și peste țeară; însă eu sânt de parere, că i s'ar putea pune capăt și s'ar putea delătura. Cel puțin atâtă e sigur, că s'au început a se cerceta earăși templele cele aproape părăsite și a se aduce jertfele solemne, cele de mult întrerupte; ear vitele victimarii se pot earăși vinde, cari mai nainte arareori își mai aflau cumpărători. D'aci se poate vedea, ce mulțime de oameni s'ar îndrepta earăși deacă li se primesce căința.

Respunsul lui Traian la această epistolă este următorul: „Tu, Secundul meu, la pertractarea cercetărilor în contra aceloră, cari Ți-s'au denunțiat de creștin, — ai luat calea cea potrivită; căci nu se poate dispune nimica general, nimica, ce ar putea servi de anumită normativă. Nu e de lipsă ai căuta, deacă însă sânt denunțiați și dovediți, atuncia trebuie pedepsiți; astfel, încât, deacă unul, carele tăgăduiesce a fi creștin și o dovedesce acesta prin faptă, adecă prin aclamarea zeilor noștri, el atuncea se capete ertare pentru căința lui, deși va fi fost mai nainte suspușionat. Acuse nesubscrise fruse se nu se primescă la nici un delict, pentrucă acesta ar fi exemplul cel mai periculos și contrariu spiritului timpului meu“.

Acastă corespondință dovedesce în deajuns, cât de puțin au fost luat guvernul până aci notița despre creștini. Nici Plinius, nici Traian, cari totuși amândoi arată o cunoștință afundă asupra dreptului, nu șeau, că ce ar fi drept în această cauză, și-și aleseră calea de mijloc, a cărei umanitate îl aduse pre Plinius mai târziu în prepus fals de complice al creștinismului.

Higiena, Locuința.

Localul în care petrecem mai mult ca jumătate din viața noastră, care se clădesce spre a ne scuti de temperaturi și tempestăți, se numesce locuință.

Locuința ne încunjură ca o climă artificioasă. Clima înriuresce foarte asupra organismului omenesc.

Omul se nasce gol. Natura precaută fiind l-a înzestrat cu inteligență. Așa omul a aflat mijloace artificioase spre a se conserva.

Instinctul omului joacă aici un rol eminent.

Întru început, de bună samă, au fost pescerile și scobririle arborilor și ale stâncilor, locuința omului. Corturi, bordee represintă pașul prim spre cultură. Existența lor e astăzi ironice de compătimit.

Locuința trebuie să resufle sănătate. Ea trebuie să aibă aer curat și lumină dela soare.

Casa ce nu lasă raza soarelui prin ferestă deschide ușa morburile în ea.

Din punct de vedere sanitar locuința poate să fie supusă multor defecte. Defectele sânt întru început bătătoare la ochi; dar omul se dedă cu ele. Ele însă ascund în sine totdeauna primejdia vieții.

Aici stăm și esaminăm locul acela, pe care ne edificăm casa.

Locul de casă.

Locul de casă trebuie să fie rădicat, să nu fie încunjurat de bălți sau lacuri, să fie în apropierea unui pârâu ce curge răpede, să nu conțină pământ de tot poros (humos) ori văros, să stee cât se poate liber, de vecinătate să fie cât se poate depărtat, să nu fie închis de păduri sau de dealuri; în apropiere să nu se afe birturi, fabrici de săpun, fabrici de corzi instrumentali, sobe în cari se ard cărămizi, locale de argășire, să nu fie pământ de cimiteriu; și în urmă locul de casă să se afe în vestul satului sau al orașului.

Locul rădicat este pururea aerisat și veninurile infectătoare, cari se nasc acolo, se sufă de vânturi. Bălțile ori lacurile din apropierea locuinței nasc pe la noi friguri, produc umezală în pereții casei și desvoaltă o mulțime de morburii. Un pârâu sau riu ce curge răpede pe lângă locuința noastră, aduce aer curat și servește în cas de lipsă, pentru depărtarea gunoierului, dacă nu se folosesc spre scopuri economice. Pământul humos nu-i vrednic să poarte pe spatele lui o casă. În el se incuibă și prăsesc multe morburii lipicioase. Pământul văros strică, prin pulvere, mult puțin ochilor și plumănilor. Edificiile din vecinătate fac umbră. În casele închise de păduri și de dealuri eresc oameni creteni sau timpiți de minte. Locuința de lângă birturi și fabrici e cu necurățenie, cu puține grămădită. Toate strică sănătății. Pământul cimiteriului evaporează venin și poate fi cauză epidemică. Vânturile vestice apătoase mătură spre ost gazuri nesănătoase dintr'un sat sau oraș. Frunțași

unui oraș mare, de când e lumea, locuiesc cu plăcere în partea vestică.

Pe locul de casă edificăm:

Casa.

Dacă e să ne asigurăm earna căldură și vara răcoare, ea are să fie pururea uscată.

Casa de lemn dă un miros propriu, conține vara multă căldură și se încălzește earna ușor. Casa de lemn este supusă focului și așa nu corespunde cerințelor noastre.

Casa de cărămidă crudă, casa de nuele conține umezală și se spală la esundarea riuurilor și la versări de nori prin evenimintele elementari.

Casa clădită din piatră de riu e umedă.

Casa edificată din cărămidă bine arsă e bună, corespunde cerințelor noastre, când e zidită cu tenciuială de var și năsip aspru de riu (Malter). Păreții de cărămidă rău arsă trag cu tinciueala de lut abori de apă și sânt nesănătoși.

Casa de piatră artificioasă se rădică în modul următoriu: Năsip curat se mestecă cu 5% var stins și se bate bine între două scânduri paralele. Fiecare zid constă mai târziu din o singură piatră. Natura așa ni-a dat piatra de var, așa ni-a dat cleanțul de nasip. Astfeliu de casă e uscată, trainică și nu e supusă focului.

Ferestii înalte și late pentru lumina zilei, pentru ventilarea aerului închis de păreți și contra incendiilor, pentru scăparea oamenilor și a mobilelor sânt foarte de recomandat celor ce clădesc case.

Ferestile au să stee față în față una de alta sau cu ușa, și să bată în plafon. Ferestii duple pentru earnă, în climatul nostru, au mare preț.

O căsuță așa constrtită se ventilează (aeresce) și curătesce de gazuri nesănătoase în cincii minute.

În astfeliu de împrejurări rămâne ochiul vesel și sănătos, spiritul elastic, tot organismul proaspet; nu este spus așa tare, așa iute influinții norilor, ploilor și ninsorilor. Schimbarea timpului în schimbă mai pe toți oamenii.

Căminele (cuptoarele, sobele) au să tragă bine aerul din chilie și să curătescă evaporațiunile omenesci. Căminele nu au să răsuflă fum în chilie. Fumul strică ochilor, strică plumânelor.

Localitățile nou clădite, până sânt păreții lor umezi, nu se pot folosi de oameni.

Umezala aceasta se poate nimici de arșița soaroarelui, de focul căminelor și de vânturi calde.

O să vedem îndată că ce poate face frigul.

Un timp determinat nu există ca devisă pentru tolosirea caselor nou edificate.

Cu cât se folosese o locuință mai îngrabă de oameni, cu atâta se înpregnează (viresc) evaporațiunile locuitorilor în păreți, cu atâta se uscă păreții mai anevoie.

În astfeliu de împrejurări păretele asudă umezala sa numai în afară.

Acumă ascultați toți câți sântei.

Aceste locuințe pot fi isvorul multor morburii!

Gradul uscării unei case noi e nesigur. Sciința ne convinge în mod eclatant despre uscare.

O cantitate de acid sulfuric concentrat și acurat măsurat, într'un vas descoperit într'o chilie din casa nou edificată, ne arată uscarea.

Ferestile și ușile au pe timpul probei (24 oare) să fie bine închise. Altă cantitate de acid sulfuric concentrat, tot în acel timp și în acea măsură se pune în chilia unui vecin. Noi trebuie să fim convinși, că în localul său hainele (rufe), cojoacele, cioboatele, papucii și curelele nu înfloresc, mucezesc, mucăresc. Aici încă se închid ferestrele, ușile bine și acidul sulfuric petrece timpul probei (24 oare) acolo.

Acidul sulfuric e higroscopic. El trage apă, trage umezală în sine. Greutatea lui crește în chilia umedă mai mult ca în cea uscată.

Cu cumpăna măsurăm diferența ambelor cantități și dacă nu este mare, în localitățile nou clădite te poți muta.

Tot cu rezultate sigure ne folosim de varul proaspet nestins. El trebuie să fie mănunt pulverizat. Și varul nestins e ca acidul sulfuric higroscopic.

Dacă voim să locuim cu inimă liniscită într'o casă nou edificată trebuie se o lăsăm *un an* sub acoperământ. Gerul iernei scoate umezala din păreți. Ea se stoarce.

Oamenii cari cugetă: o vară călduroasă uscă păreții, se înșală totdeauna.

Astfeliu de oameni dau multe parale medicului, farmacistului. Apoi ca se vă vorbesc adevărul, în desperarea lor se aruncă în brațele pascălitorilor, a babelor, a vrăjitorilor. — Toată familia e desperată de multele morburii ce-i vin pe cap.

Casa sănătoasă, apa bună, aerul curat nu se pot prețui!

În evidență trebuie să ținem și acoperământul casei.

Cel de șindilă e pentru earnă, pentru vară bun. El satisface dorințelor noastre ținând vara recoare și earna căldură.

Acoperământul de șindilă e spus incendiilor.

Să nu ne scumpim. Să ne asigurăm casa. Așa face omul cu minte.

Mai bun ar fi acoperământul de țigle bine arse. Acesta apasă păreții și podul nu poate primi greutatea de grâu, cucuruzi etc.

Acoperământul de placă ori de table de fer servesce mult puțin ca scut contra focului și ține mult. Scăderea lui e: răcesce casa prea tare earna și trage vara căldura în ea.

Acoperământul de trestie, de rogos, de paie, de scoartă, se aprinde și putrezesce ușor. El e de ignorat din toate punctele de vedere.

După un an de zile casa nou clădită e uscată, văcăluită, spoită sau văruiată și numai un miros de var se mai sîmte în ea.

Oamenii zic: mirosul acesta se perde.

Organul viderei, organul auzului, organul gustului, organul pipăitului se înșală de multe ori.

Aici se păcălesce organul mirosului. Mirosul de var rămâne. El e nesănătos și se tîmpesce de răsufatul plumănelor, de răsufatul intestinelor și de răsufatul peleii. Împreunările acestea chimice au se fie descoperite.

Dacă oamenii părăsesc mai mult timp casa spoită, și timpul acela se folosește spre ventilare, organul mirosului descoperire la prima ocaziune mirosul de var.

Spre a asculta sfatul higienic facem următoarele:

În mijlocul fiecărei chilii se aprinde câte o rudă de pucioasă. Ferestile, ușile se lipesc 24 oare, apoi se înping sau deschid din afară ca să se ventileze puțoarea de pucioasă.

După 26 oare localitățile se pot folosi de oameni. Ele nu conțin miros de var.

Gazul de pucioasă percurge procese chimice cu aerul din chilia închisă, cu mirosul varului.

Varul de părăși e acuma gips.

Gipsul nu strică sănătății.

Tot cu rezultate sigure ne folosim de cărbuni de lemn. Ei trebuie să fie proaspeți. Acestia se aprind în sobe fără acoperiș și în mijlocul chiliei. Cu precauțiune facem așa ca cu pucioasa, Aici se preface varul în cretă. Creta nu strică sănătății.

Gazul de pucioasă și cel de cărbuni e tot veninos și nu trebuie inspirat.

Jurul edificiului.

Curtea, (ocolul, oborul) are să fie cât se poate de spatioasă.

Un frăgaru (iagod) seau nuc mare în mijlocul curții nu prea aproape și nu prea departat de casă scutesce locuința și oamenii din ea în timpul tempeștilor de trăsnet.

Mulți arbori întunecă chiliile, produc umezală în părăși localului și deprimă mult puțin puterea morală a locuitorilor.

O fântână bună e bine să aibă fiecare casă. Fântâna trebuie să fie departe așezată de umblătoare de grașdii și de gunoii.

Noi scim: pământul este poros și în timp de epidemie, cu deosebire în timpul colerei, bindu-se această apă nasce coleră. Așa de vestită e apa spurcată.

Dr. Leo Mureșan.

(Va urma).

Raportul general

al comitetului despre activitatea soșietății române de cântări și de musică din Caransebeș în decursul anului 1888/9

Onorată adunare generală!

Comitetul D-Voastre se simte fericit de a Vă putea presenta un raport îmbucurătoriu despre activitatea soșietății noastre în decursul anului 1888/9, ce a desvoltat-o soșietatea noastră întru ajungerea chemării sele.

Soșietatea noastră a dat în decursul anului 3 concerte împreunate cu petreceri de joc pentru inteligență și alte 3 concerte cu petreceri de joc pentru popor. La toate aceste concerte membrii soșietății noastre au avut intrare grătuită.

Afară de aceasta corul nostru a mai concertat și în favoarea soșietății pentru adunarea unui fond pentru un teatru român, care soșietate și-a ținut adunarea ei generală în acest an în orașul nostru Caransebeș. Apoi corul nostru a cântat în biserica catedrală din loc liturgia la sărbătorile Arch. Mihail și Gavriil, la stul Nicolae, a doaua zi de Creciu, la înmormântarea Episcopului de pie memorie Ioan Popasu, la alegerea de Episcop, a doaua zi de Pasci, la Rosalii în amendoaue zilele, la Sântă-Mărie, la 29 Septembrie, cu ocaziunea adunării generale a fondului de teatru român și astăzi. Mai departe amintim aci, că corul nostru a executat cântările funebreale la înmormântarea Prea Sântiei Sele Episcopului diecesan Ioan Popasu, la înmormântarea coristului Nicolae Mărcuțiu, la înmormântarea capitanului ces. reg. Selceleanu și la înmormântarea în Domnul adormitei doamne Sofia Ivanescu, născută Popovicu. carea a fost un timp mai îndelungat membră activa a corului nostru. În fine amintim, că corul nostru au dat și unele serenade și anume: în onoarea acum reposatului de pie memorie Ioan Popasu, în presara onomasticeii sale; apoi în onoarea Episcopului diecesan actual a Prea Sântiei Sale Dluî Nicolae Popea, în presara instălării sele; apoi în onoarea protopresbiterului din loc a Dluî Andreiu Ghidiu, cu ocaziunea ocupării scaunului protopopesc și în fine în onoarea Dluî Iosif Vulcan, a vicepreședintelui soșietății pentru adunarea fondului pentru înființarea unui teatru român, cu prilejul adunării generale.

Activitatea și zelul membrilor activi merită toată recunoscinta noastră, dar nu mai puțin merită recunoscinta și dirigintele corului dl Anton Sequens, carele a fost activ întru împlinirea chemării sele.

Oarele de cântări s'au ținut de regulă de 3 ori în septemână, afară de 6 septemâni de vară. Activitatea ce corul nostru a desvoltat-o prin cântările în biserică, prin aranjarea de concerte și petreceri; apoi prin participarea la înmormântările sprijinitorilor soșietății noastre a fost pe deplin recunoscută din partea onoratului public român din loc, carele în anul acesta ne-a sprijinit într-o măsură și mai mare ca până aci.

Mulțamită sprijinului ce l-am avut, venitul soșietății noastre în decursul anului acestuia, carele a fost preliminarat cu 538 fl. 56 cr. s'a urcat la suma de 577 fl.

85 cr. încurgând 272 fl. 50 cr. din taxele membrilor sprijinitori, ear 305 fl. 55 cr. dela concerte și petreceri. Spesele încă au fost mari, ele se urcă la suma de 713 fl. 41 cr. acoperindu-se deficitul de 135 fl. 56 cr. prin contragerea unui împrumut dela fondul inalienabil al soțietății noastre. Din această sumă spesată, o parte foarte însemnată și adevă o sumă de 429 fl. 36 cr. sa spesat cu procurarea unor obiecte de inventariu, a căror lipsă sau simțit de mult și anume s'a cumpărat un piano nou pentru concerte în prețiu de 375 fl., apoi note musicale s. a. în preț de 54 fl. 36 cr.

Suntem siguri, că suma de 429 fl. 36 cr. investită precum arătarăm, va aduce soțietății noastre fructe prețioase.

Ce privesce celelalte spese, apoi acelea cu puține modificări sânt în conformitate cu bugetul, ce se poate vedea în detaliu din socoata cassariului.

Ședința a ținut comitetul în decursul anului 7 în care s'au rezolvat afacerile ce au căzut în competența comitetului, întră care amintim cele mai de însemnătate:

1. Simțindu-se lipsa unui piano de concerte, comitetul a cumpărat un piano nou, ce a fost comandat prin un domn de aici dela firma Oeser din Viena, și nevrând dânsul al primi, comitetul a intrat în tîrg cu fabricantul, după ce mai înainte s'a cercetat piano prin dirigintelele Anton Sequens și s'a aflat de bun. Acest piano întră alte împrejurări ar fi costat 460 fl. și numai folosindu-ne de ocasiunea binevenită îl puturăm cumpăra cu prețul de 375 fl. 20 cr.

2. Comitetul a luat măsurile cuviincioase pentru aranjarea de concerte și petreceri, cari au adus soțietății noastre un venit frumos.

Membrii soțietății.

Soțietatea noastră are de tot 98 de membri și anume:

A. fundatori:

1. Prea Sântia Sa Episcopul Ioan Popasu †. 2. Hustritatea Sa Dl general Traian Doda. Domnii: 3. George Băiașiu, 4. Nicolae Brancoviciu, 5. Ioan Bortolomei, 6. Petru Babeu †, 7. Ioan Brancoviciu †, 8. Ilie Curescu, 9. Iuon Ionașiu, 10. Filaret Musta, 11. Lazar Micu, 12. George Palcu †, 13. Ioan Posta †, 14. Ioan Peța, 15. Ioan Popoviciu (Andrica), 16. Iosif Seracin †, 17. Ioan Serafinescu †, 18. Alisandru Stancoviciu, 19. Constantin Sugravu, 20. Nicolae Ujfalusy.

B. Membrii sprijinitori:

21. George Achimescu, 22. Petru Brancoviciu, 23. Traian Barzu, 24. Eftimie Biju (senior), 25. Eftimie Biju (junior). 26. Elena Biju, 27. Măria B. Biju, 28. Dimitrie Beuca, 29. Pavel Bona, 30. Florea Bozgan, 31. Constantin Burdea, 32. Iosif Bălan, 33. Dr. Traian Badescu, 34. Constantin Călțun, 35. Trifon Dobrin, 36. George Doda, 37. Iosif Faragó, 38. Ignatie Fűszfás, 39. Andreiu Ghidin, 40. Vasile Goldișiu, 41. Enea Hodoșiu, 42. Marcu Jivan, 43. George Ianculoviciu, 44. Paul Iovescu, 45. Ioan Lungoccea, 46. Mathias Lichtneckert, 47. Ioan Lichtneckert, 48. Silvestru Logojanu, 49. Ioan Lințu, 50. Dr. Leo Mu-

reșan, 51. Aureliu Marin, 52. Ioan Nemoianu, 53. Nicolae Raichiciu, 54. Alisandru Ristics, 55. George Petrescu, 56. Dimitrie Popoviciu, 57. Ioan Pinciu, 58. Aureliu de Popescu, 59. Otto Popoviciu, 60. Ioan Popoviciu (capitanul), 61. Dr. Iuliu Olariu, 62. Vasile Săcălăzan, 63. George Sîrbu, 64. Ioan Socaciu, 65. George Stanu, 66. Carol Schwab, 67. Ioan Stoian, 68. Rudolf Schwab, 69. Ioan Topal, 70. Iancu Temeș, 71. Grigorie Vădrariu, 72. Stefan Velovan.

C. Membrii actiui:

73. Anton Sequens, dirigent, 74. Ioan Aliontie, 75. Dimitrie Aliontie, 76. Nicolae Bona, 77. Constantin Călțun, 78. Petru Corneanu, 79. Ioan Chișozan, 80. Ioan Dona, 81. Marcu Hertila, 82. George Imbronoviciu. 83. George Jumanca, 84. Francisc Lenhart, 85. Alisandru Moacșa, 86. Nicolae Mărcuțiu †, 87. Ioan Popoviciu, 88. Francisc Novac, 89. Iosif Reich, 90. Nicolae Sporea, 91. Ioan Sporea, 92. Ioan Săcoșan, 93. Mihaiu Săben, 94. Vasile Segertean, 95. Dimitrie Șandru, 96. David Terfaloga, 97. Nicolae Velcu, 98. Simion Vermeșan.

Cu adăncă întristare aducem la cunoștința onoratei adunări generale, că în decursul acestui an pe la începutul lui Februarie Prea Sântia Sa Episcopul Ioan Popasu, carele au fost membru fondator al soțietății noastre cu 100 fl. și carele dela înființarea soțietății noastre până la moartea sa ni-a fost un prea bun patron, sprijinindu-ne în tot anul cu sume foarte însemnate, căruia soțietatea noastră este datoare pururea cu mulțămită și recunoștință, și-a plecat capul spre odichnă eternă. Comitetul D-Văstre și-a făcut datorința sa față de acest mare mecenat al soțietății noastre dispunând ca corul se iee parte activă la înmormântare și depunând o cunună pe sicriul neuitatului Archiereu. Acum este la rëndul onoratei adunări generale ca să-și exprime într'un mod cuviincios regretul ei pentru aceasta pierdere mare ce au suferit-o soțietatea noastră.

Dintre membrii activi a reposat în decursul anului Nicolae Măndruțiu.

Starea averii soțietății.

A) Fondul pentru acoperirea speselor.

1. Venite	577 fl. 85 cr.
2. Spese	713 fl. 41 cr.
	<u>Rămâne deficit . 135 fl. 56 cr.</u>

care s'a acoperit prin un împrumut dela fondul inalienabil.

B) Fondul inalienabil.

1. Starea fondului cu finea anului trecut 1888 .	492 fl. 48 cr.
2. Interese	34 fl. 31 cr.
	<u>La olaltă . 526 fl. 79 cr.</u>

Inventariul.

Soțietatea are 130 piese musicale pentru cor, un steag, o scenă și unele lucruri aparținătoare de ea, un piano pentru concerte, o stampilie, o diplomă, 300 de esemplare de statute, o medalie de argint, toate acestea la olaltă represintă o valoare de circa 1500 fl.

Caransebeș din ședința comitetului ținută la 27 Octombrie 1889.

Traian Barzu, m. p.
președinte.

Otto Popoviciu, m. p.
notariu.

Varietăți.

Sciri personale. Duminecă în 29. Oct. Prea Sântia Sa D. Episcop al nostru a avut de oaspeți la masă pe DD. din Logoj Francisc de Peczely președinte și Adam Mihailoviciu asesor la tribunalul reg. apoi pe D. Francisc Suttag inspector scol. reg. și pe Stefan Antonescu președintele sedrii orfanale, cari veniseră spre a întoarce P. S. Sele visita. Cu această ocaziune au fost invitați la masă mai mulți oaspeți din loc.

Alegere de reprezentanți comitatensî. D. Aureliu Drăgan administrator ppviteral al Ciacovii, a fost ales de reprezentant comitatensî în orașul Ciacova unde și alegătorii germăni au votat pentru densusul.

Hymen. Teologul absolut de Caransebeș, Floria Cioloca, s'a încredințat cu D-șoara Maria Roșca, fiica învățătorului din Dêlinesci. — Cununia va avea loc Duminecă în 12/24 Novembre 1889. Tinerei părechî îi urăm mulți ani fericiti! — D. S. —

Hymen. Tinerul de buna speranță Ion Neagu din Hertăgani, absolut teolog de Caransebeș, a încredințat în 22 Oct. a. c. pre amabila domniță Ghizela Ignea, nepoata domnului paroch, Ioan Daminescu din Glamna-Română. Le poftim tot binele și vieată îndelungată.

Numiri. Ministrul reg. ung. de justiție a numit de subjude la judecătoria cercuală din Aradul-Nou pe notariul Nicolae Antal dela tribunalul reg. din Caransebeș; eară pe subjudele cerc. din Aradul-Nou Béla Kovács l-a numit de judecătoria cercuală în Caransebeș.

Comunitatea de avere a ținut erî adunarea generală ordinare de toamnă: vom reveni în numărul viitoriu.

Soțietatea academică „Junimea” din Cernăuți s'a constituit pe anul administrativ 1889/90 în modul următoriu: A. Comitetul. Președinte: Teofil Gramatovicu stud. jur. Vice-președinte: Teofil Bendeschi stud. jur. Secretariu I.: Petru Ionescu stud. theol. Secretariu II.: Constantin Isopescul stud. jur. Cassariu: Ambrosie Gribovicu stud. theol. Contrôlor: Adrian Popovicu Desseanu stud. theol. Econom: Nicolau Haeman stud. jur. Bibliotecariu: Constantin Berariu stud. phil. B. Comisiunea literară: Constantin Berariu stud. phil. Petru Ionescu stud. theol. Adrian Popovicu Desseanu stud. theol. Constantin Isopescul stud. jur. Temistocle Bocancea stud. jur. Din raportul de pe anul administrativ trecut estragem, că soțietatea are 18 membrii onorari — întră cari ilusrii bărbați din România: Tit Maiorăscu și George Sion — apoi 10 membrii fundatori, 2 sprijinatori, 1 binefăcătoriu 42 emeritați și 39 de membri ordinari. Biblioteca soțietății constă din 1642 de tomuri 1066 de vol. și din 569 de broșuri. La cabinetul de lectură încurg 51 de foî periodice. Întruniri literare în anul espirat au fost 5, în care s'au ținut prelegeri asupra temelor: „Despre folosul și însemnătatea întrunirilor literare pentru respândirea și cultivarea literaturii naționale. Iurisdicțiunea și administrațiunea în

Bucovina nainte de ocuparea ei de Austria. Vieată și activitatea lui Mihaiu Eminescu. „Moartea bețului” novelă și „Unele fragmente din istoria Bucovinei”.

Necrolog. Ambrosiu Jurma, paroch în Bata, în numele seu și al ficei sale Domnica măr. Cărăbaș, precum și în numele ginerelui seu Demetriu Cărăbaș, notariu în Bata, și a nepoților Iustinian și Livia, cu inima înfrântă înscîntează moartea fiertatei sale soții, resp. mame, soacere și bune, urmată după lungi suferințe în 31. Oct. a. c. la miezul nopții, în anul 54 al vieții, și al 39-lea de fericită căsătorie. Osemintele repausatei s'au înmormântat în 2/14 l. c. la 10 oare din zi, în cimiteriul gr. or. din Bata. — Fie-i țerina ușoară!

Necrolog. Traian Peppa Sub-Locotenent Regim. 17-lea de Dořobanț în România, de origine din Domașnea, a reposat în Domnul la 30 Octombree 1889. oarele 11 și jumătate din zi în Turnul-Severin. Reposatul abea de curând intrase în armata românească. Densusul lasă în urma sa soția neconsolabilă, cu un prunc, care nu va cunoasce pe tatăseu. Fie-i țerina ușoară.

Invitare la prenumerațiune. În urma cererei, ce mi se făcu din multe părți, a publica din cuvântările mele funebrele, m'am hotărît acum, după plinirea de 25 ani ai preoției, a da publicității o elecțiune a aceloră, sub titul de „Cuvântări funebrele și memoriale.” Elecțiunea aceasta cuprinde 24 cuvântări, ce am avut onoare a le face la diferite casuri de moarte: la preoți și mireni, bărbați și femei, bătrâni și tineri; ear la acestea am adaus încă o colecțiune de texturi din s. scriptură pentru cuvântări funebrele, alese din întreagă scriptura testamentului vechiu și nou, atât în general, cât și în special pentru bărbați, femei și copii, — colecțiune, ce face o însemnată înlesnire fraților preoți și altora, cari ar fi chemați la asemene lucrări. Opu, posedând și încuviințarea superiorității bisericesci, se află deja sub tipariu în tipografia archidieceșană, sub îngrijirea mea imediată, va cuprinde cam 18 coale tipărite, și se va termina, sper, în scurt timp. Pentru aceasta scriere dar îmi iau voiă a deschide prenumerațiune și a face apel la sprijinul binevoitoriu al publicului, și în special al onoratei preoțimî. Prețul scrierei este moderat, și adecă: în calea abonamentului de 1 fl. 50 cr. de esemplariu broșurat, afară de porto postal, pentru România și alte țeri din afară 4 franci; mai târziu se va urca la prețul de librăria. Coale de abonament se află la toți p. t. DD. Protopresbiteri gr. or. români din metropolie, apoi la tipografia archidieceșană și la institutul tipografic din Sibiu, precum și la tipografiile diecesane din Arad și Caransebeș și la tipografia archidieceșană din Cernăuți. Espedarea se va face, pe lângă cea mai moderată provisiune de pachetare și portul postal seu rambursă, conform dorinței dd. prenumerați. Sibiu Octobree 1889. Zacharia Boiu, asessor consistorial referent, protopresbiter etc.

